

Friedrich-Ebert-Stiftung, împreună cu Asociația pentru Politică Externă, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • MAI 2023 • NR.5 (207)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Mădălin Necșuțu, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

1. Stela Leucă, secretar de stat în cadrul MAEIE: Prezența liderilor europeni la summitul CPE este o manifestare extraordinară de curaj, determinare și unitate
2. Editorial de Mădălin Necșuțu, *journalist Balkan Insight*: Republica Moldova se află în fața celor mai serioase teste în drumul spre UE
3. Mihai Mogîldea, director adjunct, IPRE: Avantajul organizării unui astfel de summit este mult peste orice alte realizări pe care le-a obținut Republica Moldova
4. Analiză: Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare (PISA): Summit-ul CPE – reflecții privind semnificația strategică și beneficiile pentru securitatea și apărarea Republicii Moldova

Știri pe scurt:

Președinta Parlamentului European, Roberta Metsola, s-a adresat pe 21 mai, în cadrul Adunării Naționale „Moldova Europeană” din Chișinău, spunând în limba română că „Europa este Moldova. Moldova este Europa”. Metsola s-a alăturat președintei Republicii Moldova, Maia Sandu, la mitingul Adunării Europene a Moldovei, care a reunit circa 80.000 de oameni care susțin calea europeană a Republicii Moldova. „Suntem aici pentru a vă confirma alegerea europeană, pentru a vă sprijini alegerea de a adera la Uniunea Europeană ca stat membru, pentru a sublinia că drepturile dumneavoastră merită aceeași protecție pe care aderarea la UE o oferă celorlalți cetățeni ai Uniunii”, a spus Metsola. „Credem în aceleași valori, împărtășim aceeași viziune și viitorul nostru este unul care va fi împărtășit. Împreună putem înfrunta orice. Pentru că Republica Moldova face parte din familia noastră europeană. Și această familie va fi mereu cu tine,” a adăugat șefa Parlamentului European.

Șefa statului, Maia Sandu, a declarat pe 21 mai, la Adunarea Națională „Moldova Europeană” că cetățenii Republicii Moldova sunt europeni prin vocație și a făcut apel la sprijinul popular pentru integrarea în Uniunea Europeană. „Europa este mai mult decât politică, este un vis care trebuie să devină realitate. Poporul nostru trebuie să trăiască în pace și belșug. Este alegerea poporului nostru. Este o muncă necesară întregii societăți, dar este și o cale care va asigura viitorul copiilor noștri”, a declarat Maia Sandu. Ea a argumentat această dorință ca Republica Moldova să se alătore statelor membre ale UE din perspectiva unui viitor mai bun pentru copiii moldoveni și a criticat deschis Rusia pentru sabotarea acestei dorințe colective europene a cetățenilor moldoveni exprimat prin vot democratic. „Cum va arăta viitorul copiilor noștri peste ani depinde de noi astăzi. Nimeni nu poate sta în calea noastră dacă dorim. Stăpân în casa noastră este poporul. Republica Moldova trebuie să fie europeană. Moldovenii trebuie să fie europeni și în acte. Au încercat să ne dezbine, să ne șantajeze, au vrut să fim dependenți, să înghetăm, dar noi am rezistat. Am rezistat împotriva tuturor piedicilor. Am rămas o țară democratică care-și merită viitorul în UE”, a mai spus ea.

Președintele Parlamentului de la Chișinău, Igor Grosu, a adresat pe 22 mai un demers Guvernului prin care solicită inițierea procedurii de retragere a Republicii Moldova din Acordul privind Adunarea Interparlamentară a Comunității Statelor Independente (CSI). Anterior, în ședința din 19 mai, Biroul permanent al Parlamentului s-a pronunțat pentru inițierea procedurii de denunțare a Convenției cu privire la Adunarea Interparlamentară a statelor membre ale Comunității Statelor Independente. Decizia a fost susținută de majoritatea membrilor Biroului permanent. Igor Grosu a propus ca acest subiect să fie inclus pe ordinea de zi a ședințelor din 25 și 26 mai. Atunci, speakerul anunța că un șir de acorduri legate de CSI nu-și mai au rostul, odată ce suveranitatea și integritatea teritorială ale țărilor post-sovietice nu sunt respectate, iar în contextul războiului din Ucraina, situația Republicii Moldova s-a agravat. Rusia a devenit agresivă și a inițiat o serie de acțiuni ostile împotriva Republicii Moldova și a guvernului proeuropean de la Chișinău, a mai precizat Grosu.

Summitul CPE – un deschizător de drum european pentru Republica Moldova

Președinta Republicii Moldova, Maia Sandu, împreună cu președintele Consiliului European, Charles Michel.
Sursa foto: Președința Republicii Moldova

Republica Moldova se află în pragul celui mai important eveniment din istoria sa de după independența față de Uniunea Sovietică și anume găzduirea summitului Comunității Politice Europene. La Chișinău vor veni în premieră circa 50 de șefi de state și de guverne, plus oficiali europeni de cel mai înalt nivel.

Locația aleasă este una specială și simbolică – o vinărie – un semnal prin care oficialii de la Chișinău vor să arate o altă fațetă a Republicii Moldova, nu doar cea a clădirilor administrative de tip sovietici cu care sunt obișnuiți liderii europeni atunci când vizitează Chișinăul.

Dar cel mai important lucru în cadrul acestui summit este că pentru o zi toți ochii mass media europene vor fi ațintiți asupra Republicii Moldova și a dorinței sale de a respira aerul mării familiei europene. Va fi o muncă asiduă de convingere a liderilor europeni că Republica Moldova trebuie să primească

► un raport pozitiv în această toamnă pentru ca în luna decembrie Consiliul European să ofere din nou votul său de încredere pentru ca Republica Moldova să poată deschide negocierile de aderare pe capitole cu Uniunea Europeană.

Republica Moldova nu are experiența găzduirii unor astfel de evenimente de anvergură, fapt ce va constitui și un test administrativ pentru aparatul de stat. Rezultatul organizatoric este aproape la fel de important ca subiectele de pe agenda summitului. Se vor discuta trei probleme mari: securitatea și apărarea, energia și diversificarea surselor de aprovizionare cu acesta și, nu în ultimul rând, conectivitatea. Republica Moldova are nevoie de infrastructură rutieră și

feroviară, conexiuni energetice dar și de servicii integrate cu Uniunea Europeană.

Pe dimensiunea energetică, Republica Moldova are ca țintă primară includerea sa în pachetul de achiziții de energie al UE – gaze și energie. Pe termen mediu, Chișinăul trebuie să accelereze interconectările cu UE via România atât prin dezvoltarea capacității gazoductului Iași-Ungheni-Chișinău, cât și prin noi linii de înaltă tensiune cu România. Nu în ultimul rând, este nevoie ca Moldova să lege discuții bilaterale consistente pe partea de energie cu țări precum Kazahstan și Azerbaidjan pentru diversitatea surselor de aprovizionare cu energie.

Nu în ultimul rând, liderii europeni vor veni la fața locului pentru a putea observa

probleme de securitate cu care se confruntă Republica Moldova - regiunea separatistă și latent autonomia găgăuză, ambele învăluite de influența malignă a Rusiei care pot destabiliza țara. De asemenea, este important ca Occidentul să ajute la modernizarea Armatei Naționale, în special prin dotarea cu armament de tip occidental, mai modern și interoperabil cu cel folosit de armatele occidentale.

Toate aceste aspecte sunt teme deosebit de importante pe care Republica Moldova are șansa să le discute cu toți liderii occidentali adunați la un loc și să-și creeze oportunități de viitor pe toate aceste dimensiuni vitale pentru ea.

Mădălin Nețuțu

Prezența liderilor europeni la summitul CPE este o manifestare extraordinară de curaj, determinare și unitate

Secretara de stat a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE), Stela Leucă, a avut amabilitatea să ofere un interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE în care am discutat despre culisele summitului Comunității Politice Europene (CPE), ce urmează a fi organizat la Chișinău pe 1 iunie. Am vorbit detaliat despre pregătiri, agendă, așteptări, dar mai ales despre pașii pe care Republica Moldova îi face în prezent pentru integrarea europeană. Cât de important este pentru autoritățile de la Chișinău să găzduiască cel mai mare eveniment internațional din istoria sa de 32 de ani, aflați în rândurile care urmează:

■ Doamna Leucă, ne apropiem cu pași repezi de summitul CPE, cel mai mare eveniment organizat de Republica Moldova care va reuni circa

50 de șefi de state și de guverne. În primul rând, aș vrea să ne spuneți ce înseamnă acest lucru pentru Republica Moldova?

■ În acest context, cel mai important pentru Republica Moldova este votul de încredere care ne-a fost oferit pentru organizarea acestui eveniment de inițiatorii acestui summit, dar și de toți participanții. La nivel de Uniunea Europeană se conștientizează, dar și în spațiul european mai larg, că Republica Moldova poate să joace un rol în regiune în contextul geopolitic care cuprinde războiul Rusiei împotriva Ucrainei la granițele noastre.

Este la fel de important ce facem noi cu acest vot de încredere atât pentru cei din afara, cât și pentru cei de acasă. Pentru cei din afara, cred că este important să ne asigurăm că menținem această opinie bună despre noi și să corespundem așteptărilor. Trebuie să arătăm că jucăm acest rol care excede granițele Republicii Moldova.

La fel de important este să găsim punctele de intersecție care ne aduc beneficii și acasă. Vorbim de beneficii interne care ne vor servi pe un termen lung. Dacă vom organiza bine acest eveniment, toată lumea va aprecia și se va vedea că avem dorință, capacitate și că știm să trecem peste doar acele interese personale.

Lucru contra cronometru

■ Cum stați la capitolul organizare, deoarece un astfel de eveniment necesită multă pregătire, de la logistică, până la chestiuni ce țin de ordine publică și de securitate?

■ Lucrăm mult pentru organizarea summitului, iar oamenii angajați în acest proces s-au mobilizat excepțional. Avem multe grupuri de lucru cu reprezentanți din diverse instituții fie că vorbim de miniștri, secretari de stat,

sau funcționari din diverse direcții care răspund de mici părți precum protocol, logistică, acreditări, trasee etc. Se lucrează cu exactitatea unui ceas.

Este foarte mult de lucru și este o treabă de echipă. Interinstituțional avem nevoie să coordonăm foarte multe detalii, fie că este vorba de acreditarea presei sau de cum transportăm oaspeții de la aeroport la hotel, se lucrează impresionant de bine.

Partea deosebită a acestor pregătiri este că toată lumea este dedicată rezultatului. Toți muncesc pentru că văd că lucrurile se mișcă și se rezolvă în termeni agreeți. Acest lucru motivează, iar persoanele angajate în acest proces lucrează cu dedicație. Începem ședințele de organizare la ora patru după-amiaza și nu știm când se termină. De obicei, se termină doar când am rezolvat subiectele de pe agendă.

Agendă clară cu teme precise

■ Ce teme va promova Republica Moldova cu prioritate pe agenda acestui summit, dar și bilateral în marja evenimentului în discuții bilaterale pe care le vor purta reprezentanții Chișinăului cu oaspeții care vor sosi la Chișinău?

■ Eu vreau să cred că acest summit nu este al Republicii Moldova, ci al Comunității Politice Europene (CPE). Pentru toate temele a fost nevoie de discuții în prealabil, în detaliu, care au fost agreeate cu toți participanții la summit. Mai precis, pe 1 iunie vom avea la Chișinău 50 de lideri de state și câteva instituții europene. Reprezentanții fiecărui lider au participat la o serie foarte lungă de discuții și negocieri pentru a fi agreeate temele convenite.

Noi am început discuțiile pornind de la peste 20 de teme. Am făcut o discuție în grup la nivel de țară și am venit cu idei de teme care erau importante

atât pentru noi, cât și pentru statele din regiune și Europa. Mai apoi, acele liste de subiecte au fost consultate cu reprezentanții liderilor țărilor care vor veni la Chișinău, am vorbit despre cine și ce va promova pe agenda discuțiilor. Așadar, până la urmă, din peste 20 de teme, am rămas la trei: energie, securitate și conectivitate, care au fost agreeate de către toți reprezentanții acestor lideri.

Acum este important ce facem noi ca țară cu aceste subiecte. Atunci când vorbim despre energie, asta înseamnă mult mai mult decât gaze și electricitate. Mai înseamnă potențial de energie regenerabilă, investiții în domeniu, mediu înconjurător, interconectivitate, platformă comună de procurare a gazelor etc.

Cât privește conectivitatea, aceasta nu înseamnă doar drumuri și poduri, ci și roaming, programe de schimburi educaționale sau academice, sau între instituții publice.

Noi am încercat să formulăm teze care ne vor servi ca puncte de plecare în acele discuții. La mesele rotunde, liderii se vor aduna și vor discuta, având libertatea să-și aleagă masa rotundă și subiectul de discuție. La fiecare masă va exista un lider sau facilitator al discuției pe marginea temei selectate.

Interesul nostru ca țară este să obținem anumite rezultate de la acele conversații pe care să le transformăm în beneficii. De exemplu, dacă vorbim despre energie, ne interesează platforma comună europeană pentru procurarea gazelor. Ne interesează să fim membri activi și să cumpărăm gaze la pachet cu toată Europa. Rezultatele discuțiilor de la summit le vom folosi mai departe în eforturile diplomatice de interacțiune, fie cu instituțiile europene, fie cu fiecare din țările prezente la summit. Aceasta este logica acestui enorm efort logistic, politic, dar și financiar.

4 Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Test administrativ important

■ Poate fi considerat evenimentul de la Castelul Mimi și un test în fața UE că Moldova are capacitatea administrativă de a organiza un astfel de eveniment în perspectiva de a găzdui și pe viitor astfel de reuniuni la nivel înalt?

■ Cu siguranță noi îl privim așa pentru că, dacă este să vorbim despre integrarea europeană și angajamentul de realizare a celor nouă recomandări ale Consiliului European, este nevoie să muncim la îmbunătățirea capacităților administrative de a implementa agenda de reforme europene.

Așadar, suntem atenți la aceste aspecte, deoarece Republica Moldova, în viitorul apropiat, nu va avea nici bani suficienți, nici oameni ca să putem face angajări masive care să sprijine acest efort. În acest sens, trebuie să regândim modul nostru de a lucra și de a găsi opțiuni pentru a face lucrurile mai bine și îmbunătăți interacțiunea dintre instituții.

Cu siguranță privim această organizare a summitului, inclusiv ca la un efort de testare a capacității administrative. Dacă ne va ieși totul bine, cu siguranță vom folosi această experiență în interacțiunea noastră ca și referință.

Este foarte important să ai procese și oameni care să regândească totul. Suntem orientați spre rezultate. Știm încă de pe acum că nu putem pune la treabă numărul de oameni pe care ni l-am dori ca să muncească chiar în ziua summitului, deci încercăm să găsim metoda optimă de a atinge acel rezultat.

■ Ce simbolică are faptul că liderii lumii democratice europene, dar și partenerii lor, vin la doar câțiva zeci de kilometri de frontul din Ucraina, acolo unde conducerea de la Kiev se pregătește de o contraofensivă împotriva invadatorilor ruși?

■ Liderii europeni iau o decizie foarte conștientă de a veni la Chișinău, la o distanță mică de linia frontului. Ei sunt la fel de conștienți de limitări pe partea de securitate și apărare pe care le are Republica Moldova.

Prezența liderilor europeni la summitul CPE este o manifestare extraordinară de curaj, determinare și unitate. Mesajul transmis este că da, „noi știm că suntem aproape, dar suntem uniți și mulți”. Prezența lor la Chișinău spune mult pentru Ucraina, dar și pentru noi ca țară, că încercăm să găsim modalități alternative de a coopera cu partenerii noștri de dezvoltare pentru a asigura că totul va fi bine.

Mediatizare și promovare

■ La eveniment vor fi prezenți câteva sute bune de jurnaliști care vor scrie sau vor transmite mii de povești de aici din Republica Moldova. Cât de important este acest eveniment, inclusiv din punct de vedere al imaginii și mediatizării țării și ce așteptări aveți în acest sens?

■ Abia așteptăm ca ei să vină. Așteptăm un număr foarte mare de jurnaliști străini care vor veni la Chișinău. Simpla idee că vom găzdui jurnaliști din circa 40-50 de state este incredibilă pentru Republica Moldova. Este o oportunitate pentru noi ca să ne spunem povestea, cine suntem și care sunt aspirațiile noastre. Este absolut fascinant.

Ceea ce este la fel de important este că și jurnaliștii din Republica Moldova vor fi alături și în același spațiu cu acei jurnaliști din afară. Cred că și pentru ei va fi o experiență unică să fie alături de jurnaliști consacrați din toată lumea. Nu cred că mulți jurnaliști din Republica Moldova au avut această experiență.

Vom amenaja un centru media pentru jurnaliștii străini la Mediacor, care va oferi un spațiu în care vor putea interacționa și desfășura activitatea. Pe

lângă aceasta, intenționăm să organizăm câteva evenimente în care să oferim jurnaliștilor posibilitatea de a interacționa cu persoane care vor informa despre Republica Moldova, inclusiv miniștri, promovând astfel Republica Moldova.

Ne interesează investițiile, sursele energetice și integrarea europeană. Vrem să răspundem la toate întrebărilor, deoarece îmi imaginez că vor fi mulți jurnaliști care vor scrie despre subiecte politice și geopolitice. Vrem să ne asigurăm că ei vor sta de vorbă cu oameni care să-i informeze și să le răspundă la întrebările lor.

■ Ar putea acest eveniment reprezenta cumva un plus pentru Republica Moldova, în contextul în care știm foarte bine că se fac eforturi diplomatice intense pentru ca în decembrie Republica Moldova să primească din nou un vot pozitiv din partea Consiliului European și să intre în următoarea etapă a relației cu UE și anume deschiderea negocierilor de aderare pe capitole cu UE?

■ Aici va fi nevoie de un efort comun. Cu siguranță asta intenționăm să facem, deoarece noi credem că faptul că organizăm acest summit și la cum intenționăm noi să folosim acest eveniment pentru discuții, eu cred că vor exista plusuri ulterioare pentru Republica Moldova.

Mai sunt câteva țări care încă stau pe gânduri, dar care trebuie convinse cu argumente. Noi însă credem că este important ca și cei care au anumite îndoieli să vină cu toții în același spațiu și să avem conversație comună.

Ne bucurăm să îi avem pe toți liderii la un loc, deoarece, de exemplu, este greu de crezut că anumiți lideri europeni se vor întâlni în diverse împrejurări să discute despre Republica Moldova. Este bine că îi avem pe toți împreună la Chișinău!

■ Vă mulțumim!

Republica Moldova se află în fața celor mai serioase teste în drumul spre UE

Înaintea summitului Comunității Politice Europene din 1 iunie, Republica Moldova a reușit să creeze un moment cu o puternică încărcătură simbolică, după ce circa 80.000 de oameni s-au aflat în Piața Marii Adunări Naționale din Chișinău pentru a-și exprima adevărată față de ideea integrării Republicii Moldova în marea familie europeană și de a deveni în viitorul apropiat unul dintre noile state membre ale Uniunii Europene.

Deși paradoxal se află în cel mai dificil context de securitate din 1992 și până în prezent, Chișinăul se bucură de o simpatie fără precedent la Bruxelles. Iar acest lucru nu este cauzat numai de figura carismatică a președintei Maia Sandu, ci mai ales a cetățenilor care au impresionat Europa prin mobilizarea exemplară și sprijinirea celor aproape 100.000 de refugiați ucraineni din calea războiului care au ales să rămână pe teritoriul Republicii Moldova.

Acesta a fost punctul de inflexiune care a determinat o cu totul altă abordare din partea Bruxellesului și a pus Chișinău pe axa viitoarei integrări europene prin deschiderea unei ferestre de oportunitate fără precedent.

Pe 21 mai, Republica Moldova și UE au stat împreună în centrul Chișinăului, iar simbolistica celor două discursuri – cel al președintei Maia Sandu și cel al președintei Parlamentului European, Roberta Metsola – a arătat cu precizie intențiile foarte ferme ale UE de a primi Republica Moldova în UE în urma unor reforme ale Chișinăului în domeniul justiției și întărirea rezilienței statului în special pe zona betonării capacităților sale administrative, dar și funcționarea statului de drept.

Reforme sunt aplicate cu diverse grade de viteză a implementării, dar cel mai important este că la Chișinău există voință politică pentru atingerea obiectivelor enumerate mai sus. Mai important decât bifarea unor cerințe este schimbarea modului de gândire al cetățenilor. Manifestarea proeuropeană din 21 mai nu numai că a fost una dintre cele mai mari de acest gen din ultima decadă din Republica Moldova, dar a adus în centrul Chișinăului oameni cu o voință sinceră de adeziune la valorile europene, care, prin decența comportamentului lor pe toată durata evenimentului, a scos la iveală un înalt grad de simț civic de factură europeană.

Descătușarea energiilor și mesaje puternice către Bruxelles

Probabil și simpatizanții proeuropeni au simțit nevoia descătușării energiilor, după ce de aproape un an de zile sunt

nevoiți să vadă în fiecare duminică protestele anti-guvernamentale plătite de partidele pro-ruse care vor să creeze impresia unei insatisfacții generale în țară față de actuala putere proeuropeană de la Chișinău.

Era nevoia ca prin această manifestare liderii europeni să se convingă că cetățenii Republicii Moldova care-și doresc integrarea în Uniunea Europeană sunt majoritari și că la Chișinău nu doar partidul de guvernământ împinge această agendă a parcursului european, ci că acest lucru este o dorință genuină în primul rând a cetățenilor.

Ghidați de sondaje și de erodarea scorurilor guvernării ca urmare a unor crize multiple din ultimii ani care au lovit frontal Republica Moldova, existau anumite semne de întrebare din partea partenerilor occidentali dacă susținerea ideii europene din partea populației mai este de actualitate. Prezența a circa 80.000 de oameni în centrul Chișinăului

și a altor câteva zeci de mii în mai toate capitalele și orașele mari ale Europei a arătat fără de tăgadă aderența la ideile și valorile europene care țin în visul european al moldovenilor la fel de viu.

Cetățenii au trecut prin momente extrem de dificile, atunci când facturile la gaze și energie li s-au scumpit de 6-7 ori în ultimul an, dar în același timp, a realizat și faptul că Republica Moldova a primit din partea Occidentului, numai în 2022, suma de circa un miliard de euro din care aproape două treimi au fost granturi. Aproape jumătate din aceste granturi au mers la compensarea factorilor lor, în valoare de circa 250 de milioane de euro, iar oamenii au înțeles foarte clar că UE este unica soluție pentru un viitor mai bun al acestei țări. Realitățile europene au învins propaganda Rusiei care a încercat să anuleze toate aceste elemente factuale de ajutor necondiționat al UE pentru Republica Moldova.

Sporirea conștientizării și rezilienței societății

Cetățenii Republicii Moldova au acum un mai înalt grad de alfabetizare politică și informațională și conștientizează mai mult rațional și mai puțin emoțional procesele privind viitorul Republicii Moldova. Sigur, asta nu înseamnă că toxica propagandă și manipulare rusă nu se produce la cote înalte. Încet, dar sigur, bătălia pentru „inimile și mințile” oamenilor este câștigată de Uniunea Europeană ca model viitor de dezvoltare. Odată cu invazia rusă în Ucraina, chiar și simpatizanții prorusi au înțeles că drumul spre Rusia din partea Republicii Moldova nu este decât o fundătură.

Cu toate acestea, parcursul european nu este încă ireversibil pentru Republica Moldova. Dar stabilizarea situației economice va aduce cu sine și un nou impuls și cu siguranță un balon

de oxigen pentru ideea continuării drumului european. Nu va fi ușor nici pe viitor, dar rezultatele asocierii cu UE pentru Republica Moldova devin tot mai conștientizate la nivelul societății, iar percepțiile față de rolul UE în relația cu Republica Moldova încep să se îmbunătățească.

Pentru a da un imbold acestui fenomen este nevoie de deghetoizarea informațională a unor cetățeni din Republica Moldova care sunt prizonierii manipulărilor și intoxicărilor ruse despre ce este Republica Moldova. Acest lucru va fi o provocare extraordinară pentru următorii ani, iar acest lucru depinde și de legi și prevederi mai stricte referitoare la propaganda rusă și efectele sale. Republica Moldova are nevoie să devină mai rezilientă la dezinformare, iar pe de cealaltă parte, chiar dacă nu-i stă în caracter, Uniunea Europeană să își promoveze mai vizibil proiectele și reușitele aici în Republica Moldova.

Avanpremiera unui summit de mari dimensiuni

Dar Republica Moldova va mai avea de trecut un test important. Moldova va găzdui, pe 1 iunie, la Chișinău, summitul Comunității Politice Europe, cel mai mare eveniment internațional din istoria sa, la care vor participa circa 50 de șefi de state și premieri din toate țările UE, oficiali ai Uniunii Europene și cei mai apropiați parteneri ai UE.

Acest lucru se produce la doar câteva zeci de kilometri de granița cu Ucraina și invazia rusă în Ucraina, fapt ce are o simbolistică aparte. Astfel că securitatea acestor lideri va fi „prioritatea zero” a autorităților organizatoare de la Chișinău, fapt ce va constitui o provocare fără precedent pentru Moldova.

Moldova nu are capacitatea necesară totală de a pune o cupolă care să asigure securitatea liderilor lumii care vor veni

la Castel Mimi pentru acest summit, dar aici vor interveni și România și Ucraina pentru a asigura securitatea spațiului aerian al Republicii Moldova.

Apoi organizarea evenimentului în sine va fi un test pentru demonstrarea capacităților administrative ale Republicii Moldova de a dovedi în fața UE că poate face față unor sarcini atât de importante. Relația cu UE va presupune pe viitor evenimente similare care vor trebui organizate de către Republica Moldova, iar acest lucru va fi monitorizat și de UE. Cu toate acestea, Republica Moldova va trebui să organizeze tot impecabil, dar mai ales să împingă pe agenda discuțiilor teme legate de securitatea și apărarea sa, unele ce țin de domeniul energiei și securitatea energetică, un punct nevralgic la care Republica Moldova mai are mult de lucru în perspectiva anulării dependenței sale energetice de Rusia care a sufocat preț de mai bine de trei decenii deciziile politice libere de la Chișinău. Nu în ultimul rând, este vorba despre teme ce țin de dezvoltarea infrastructurii și interconectivitatea cu UE, atât prin noi drumuri și poduri, dar și prin interconectarea energetică și de telefonie mobilă și internet.

Este o ocazie unică pentru Republica Moldova să aibă calitatea de amfitrion a unei astfel de reuniuni de o asemenea magnitudine și depinde foarte mult de capacitatea diplomației moldovenești și a celorlalți oficiali moldoveni să poată împinge aceste teme pe agenda oficială, dar și în discuții bilaterale cu celelalte state care vor fi prezente și care vor fi surse de aprovizionare cu energie pentru Chișinău. Rămâne de văzut cum se vor descurca oficialii moldoveni la acest capitol și despre cum vor reuși ei să explice nevoile lor partenerilor, dar mai ales ce promisiuni de ajutor vor smulge de la liderii lumii libere europene.

Mădălin Necșuțu

Avantajul organizării unui astfel de summit este mult peste orice alte realizări pe care le-a obținut Republica Moldova

Organizarea summitului Comunității Politice Europene (CPE), la Chișinău, pe 1 iunie, va fi o provocare care va aduce indiscutabil beneficii pe toate paliere, spune directorul adjunct al Institutului pentru Politici și Reforme Europene (IPRE), Mihai Mogîldea, care a acordat un interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE. Am discutat cu expertul IPRE despre care este percepția cetățenilor despre unul din cele mai mari evenimente din istoria Republicii Moldova și care sunt așteptările de la un astfel de summit pe zonele de securitate, energie și cel mai important pentru viitorul pas în relația cu UE – deschiderea negocierilor de aderare la UE pe capitole. **Vă invităm să citiți interviul integral cu expertul Mihai Mogîldea:**

■ Republica Moldova va găzdui pe 1 iunie summitul Comunității Politice Europene, poate cel mai important eveniment organizat în istoria Republicii Moldova, ca stat. Ce importanță are găzduirea unui astfel de summit?

■ Importanța unui asemenea eveniment este legată de prezența la Chișinău a unui număr de 50 lideri ai statelor europene care cu siguranță vor crește importanța și prestigiul pentru țara noastră.

Mă aștept ca acest summit să aducă mai multe beneficii pentru Republica Moldova. Vorbim despre o reuniune care, din punct de vedere diplomatic, reprezintă o platformă pentru promovarea intereselor și priorităților strategice ale Republicii Moldova în rândul țărilor europene.

Evenimentul ne va oferi posibilitatea să promovăm obiectivul nostru de integrare europeană și să explicăm statelor europene care sunt progresele pe care

le-am atins în ultima perioadă și care sunt provocările și prioritățile pe care ni le-am stabilit pentru perioada următoare, astfel încât și țările europene să înțeleagă mai bine cum pot să susțină Republica Moldova pe acest parcurs de integrare europeană.

■ Ce teme are trebui să aibă Chișinăul pe agenda sa în discuțiile cu liderii europeni care vor fi prezenți la acest eveniment?

■ Din câte cunosc, vor fi câteva subiecte pe agenda discuțiilor. Primul va ține de securitatea la nivel regional și modul în care statele europene pot coopera mai eficient din punct de vedere al securității pentru a crește reziliența acestora la amenințările din exterior, în special din partea Rusiei.

Un al doilea subiect pe agenda va ține de securitatea energetică și răspunsul statelor europene la provocările de ordin energetic ale statelor.

Un al treilea subiect va fi dedicat interconectării dintre țările europene pe mai multe domenii precum

telecomunicații, transporturi și infrastructura critică care ajută statele să-și intensifice cooperarea economică.

Pentru Republica Moldova toate subiectele sunt relevante. Sunt importante, deoarece toate aceste domenii au fost vizate în ultimul timp de mai multe probleme care ne-au pus în situația de a regândi inclusiv politicile de securitate și energetică și de a intensifica cooperarea cu UE.

Un astfel de eveniment ne oferă posibilitatea să continuăm dialogul și cu statelor din afara UE. Mai precis, acele țări cu care avem posibilitatea să discutăm mai rar, dar care ne pot ajuta la fel de mult, mai ales din punct de vedere energetic și care înțeleg totodată ce presupune acest proces de tranziție spre aderarea la UE. Aici mă refer la țările din Balcani, dar și la țările occidentale non-membre ale UE precum Marea Britanie sau Norvegia, care din punct de vedere al securității și energetic reprezintă parteneri importanți de dialog pentru țara noastră și celelalte țări prezente la eveniment.

Test administrativ în fața UE

■ Este acest summit poate și un test pentru capacitatea administrativă a Republicii Moldova și de a demonstra UE că și Moldova, cu resursele ei limitate umane și administrative, poate face față unor sarcini din partea UE, ca un stat aspirant la condiția de membru al UE?

■ Cu siguranță da. Organizarea unui astfel de eveniment implică o responsabilitate foarte mare pentru că pregătirile logistice și coordonarea între instituții trebuie să fie una eficientă.

Resursele pe care Republica Moldova le-a investit în acest summit reprezintă un test pentru autorități în perspectiva organizării unor evenimente similare în anii următori și în perspectiva integrării europene, deoarece atunci va trebui să găzduim mai des astfel de reuniuni.

Totodată, cred că pentru societate acest eveniment este important, deoarece până la urmă vorbim despre modernizarea mai multor rețele de infrastructură. Vedem drumuri reparate, calea ferată renovată etc. Pregătirile care se fac pentru acest summit vor putea fi utilizate și după încheierea acestui eveniment de către locuitorii satului Bulboacă, Anenii Noi.

În același timp, evenimentul este important și pentru locuitorii din preajma locației acestui summit pentru că în pregătirile propriu-zise vor fi încadrați sute de oameni din localitățile adiacente. Am văzut și niște estimări economice care spun că în urma găzduirii unui număr atât de mare de vizitatori - de circa 1.500 – 2.000 de persoane - sectorul Horeca ar putea beneficia de până la două milioane de lei profit.

În plus, cred că și atragerea unui număr mai mare de turiști, pe termen lung, poate veni ca rezultat al organizării unui asemenea eveniment pentru că mai mulți oameni vor auzi despre Republica Moldova în presa străină. Se vor scrie probabil mii de

articole despre țara noastră doar în câteva zile și vor fi reflectate nu numai problemele ce țin de acest eveniment, ci întreaga situația socială și economică din Republica Moldova, inclusiv locațiile care vor fi incluse în agenda acestui summit.

Sunt o mulțime de beneficii și avantaje atât pentru oamenii care locuiesc în țara noastră, cât și pentru cei care sunt sau vor fi interesați după acest summit de Republica Moldova.

Între propagandă și realitate

■ Propaganda rusă și unii actori politici locali încearcă să împingă discuția spre disconfortul creat de măsurile de securitate în zilele premergătoare summitului, dar și despre costurile de organizare pe care le văd ei. Totodată, se omite faptul că numai în 2022, UE a oferit Moldovei circa un miliard de euro, marea majoritate a banilor fiind granturi. Cum vedeți situația comparativă dintre propaganda legată de acest summit și realitățile factuale privind relația Republica Moldova – UE?

■ Discursul privind cheltuielile pentru organizarea acestui summit și critica adusă autorităților pentru decizia de a investi aceste sume, care conform unor surse din media s-ar ridica la circa 60 de milioane de lei, mi se par neargumentate din simplul motiv că beneficiile obținute de pe urma organizării summitului vor depăși cu mult cheltuielile pe care trebuie să le facă autoritățile pentru găzduirea acestui eveniment.

Dacă stăm să analizăm destinația acestor bani, vom vedea că o bună parte a acestor bani merg către modernizarea infrastructurii din această zonă. Această infrastructură urmează a fi utilizată de către oamenii de rând și după încheierea acestui summit.

În același timp, banii care vor fi investiți în organizarea evenimentului vor fi recuperați înzecit probabil la finele summitului

datorită investițiilor de care s-ar putea să se bucure Republica Moldova datorită unor noi surse de asistență externă venite din partea țărilor europene care vor agreea cu guvernul nostru noi pachete de asistență financiară și noi forme de cooperare în viitorul apropiat ca urmare a acestui eveniment.

Așadar, nu cred că putem pune în balanță costurile sau investițiile în organizarea summitului și beneficiile pe care le vom obține noi, deoarece este o diferență clară în privința acestor beneficii.

În același timp, din punct de vedere politico-diplomatic avantajul organizării unui astfel de eveniment este mult peste orice alte realizări pe care le-a obținut Republica Moldova în contextul altor formate internaționale de discuții, deoarece aici, la Chișinău, se vor reuni liderii tuturor țărilor europene democratice care vor să păstreze stabilitatea pe continentul european.

Faptul că Republica Moldova va fi gazda acestui summit aduce cu sine aceste beneficii pentru agenda de integrare europeană, mai ales că spre sfârșitul acestui an, autoritățile noastre vor să obțină o decizie favorabilă pentru deschiderea negocierilor de aderare, iar acest eveniment poate avea un rol decisiv în acest sens.

Vot politic versus realizări concrete

■ Avem motive să fim optimiști pentru la toamnă în privința următorului pas al relației Moldova-UE și anume deschiderea negocierilor pe capitole cu UE? Și-a făcut, tehnic vorbind, temele Chișinău sau mizăm din nou mai mult pe un vot politic pentru următoarea etapă a relației cu UE?

■ Cred că mizăm pe ambele. Pe de o parte, temele pentru acasă sunt în pregătire. Avem câteva domenii pe care am înregistrat mai multe progrese, dar și reforme care sunt în plină implementare. Alte reforme încă așteaptă să înregistreze

rezultate notabile, aici mă refer la reforma justiției și lupta anticorupție.

În același timp, decizia din luna decembrie 2023, dacă va fi luată în urma unei evaluări pe care ar trebui să o publice Comisia Europeană în toamna acestui an ca parte a pachetului de extindere, este una eminamente politică. Asta înseamnă că eforturile diplomatice vor conta mult pentru poziția pe care o vor prezenta țările europene cu privire la cazul Republicii Moldova. Să nu uităm că o asemenea decizie politică a fost luată și în luna iunie a anului trecut. Chiar dacă multe voci nu ne dădeau prea multe șanse de a obține statutul de țară candidată, am văzut că acest lucru a fost posibil și acest lucru s-a datorat în special eforturilor diplomatice pe care le-au investit oficialii din Republica Moldova.

Avem nevoie de asemenea evenimente pentru că, în condițiile în care Republica Moldova are o prezență diplomatică limitată, în care resursele umane de care dispunem în cadrul MAEIE sau alte instituții publice sunt limitate, trebuie să profităm de orice posibilitate ca să promovăm dosarul de integrare europeană al țării noastre și să încercăm să formăm această coeziune între țările europene pe marginea unei decizii favorabile cu privire la deschiderea deciziilor de aderare.

■ **Ce simbolică, din punct de vedere al securității, este ca acești circa 50 de lideri europeni vor veni la doar câțiva zeci de kilometri de războiul din Ucraina, mai ales într-o perioadă când Ucraina se pregătește de contraofensivă pentru eliberarea teritoriilor sale?**

■ Organizarea acestui eveniment la câțiva zeci de kilometri de la granița Ucrainei, într-o țară care la ora actuală este fragilă din punct de vedere al sistemului de apărare și al securității așa cum este Republica Moldova, poate să trezească o mai bună înțelegere în rândul țărilor europene cu privire la necesitatea stringentă ca Republica Moldova să fie integrată cât mai rapid în UE.

Asta pentru ca și noi să beneficiem de cât mai multe fonduri și asistență pentru domenii critice așa cum sunt cele ale apărării, energetic sau cel comercial. Asta pentru ca țara noastră să evite noi crize care ar putea apărea în viitorul apropiat.

Necesitatea accelerării reformelor

■ **Cât de mult trebuie să accelereze Moldova toate reformele și implementarea aquis-ului comunitar în viitoarea perioadă, deoarece această fereastră de oportunitate din partea UE de care se bucură în prezent Moldova nu poate sta deschisă la nesfârșit?**

■ Ar trebui să ne mișcăm cu pași destul de rapizi. În luna aprilie, MAEIE a expediat contribuția noastră pentru raportul din luna octombrie care urmează să fie publicat de CE ca parte a pachetului de extindere.

Din cele comunicate de ministrul de Externe, Nicu Popescu, înțelegem că această primă contribuție va fi suplimentată cu câteva completări în luna iunie a acestui an pe dimensiunea celor nouă măsuri ce trebuie implementate până la finalul lunii iulie.

Probabil vor fi unele completări pe marginea reformei justiției, pe pre-vetting și vetting, și alte reforme care sunt în proces de implementare. Timp foarte mult la dispoziție nu prea mai este pentru reformele pe care ni le-am asumat să le implementăm până la finalul lunii iulie 2023.

Este clar că CE va analiza situația până la începutul verii și va utiliza datele pe care le are la îndemână pentru a începe lucrul la acest raport ce urmează a fi prezentat în luna octombrie a anului curent. Ca urmare a evaluării CE, prima de acest gen pentru Republica Moldova, împreună cu țările din Balcanii de Vest și Ucraina, vom înțelege mai bine ce șanse are Republica Moldova pentru obținerea unei decizii favorabile pentru începerea negocierilor de aderare.

Sunt voci din UE care susțin deschiderea negocierilor de aderare pentru țara noastră. Aici mă refer în special la deputații din Parlamentul European, la șeful Consiliului European, Charles Michel, care a fost la Chișinău și a declarat că există susținere politică pentru o asemenea decizie, dar și unii președinți și premieri din statele europene care ne susțin pe această cale.

Rămâne un mare semn de întrebare legat de modul în care vor fi percepute aceste demersuri legate de reforme ale autorităților noastre sau în ce context vor fi ele analizate. Pe de o parte, s-ar putea ca CE să spună că reformele sunt în proces de implementare și chiar dacă rezultatul final al unora dintre acestea nu este disponibil, se observă un progres. Și în baza acestui progres putem veni cu o evaluare intermediară care arată că totuși lucrurile se mișcă în direcția corectă. Iar pe de altă parte, dacă vom asista în următoarele luni la niște probleme mai vizibile, blocaje în sectorul justiției sau procuraturii, atunci s-ar putea ca evaluarea care vine dinspre Bruxelles să se concentreze pe starea de lucruri de la acea oră din Republica Moldova și să spună că, din păcate, la ora actuală, pornind de la problemele care există nu putem trece la o etapă superioară în procesul de aderare, pentru că se atestă următoarele provocări în diferite domenii.

Deci, există și aici două părți ale monedei care ar putea fi luate în considerare și depinde mult de cum va evolua situația în următoarele luni, dacă această situație din martie, care s-a atestat în sectorul justiției, va fi sau nu repetată odată ce va progresa și exercițiul de pre-vetting. Să sperăm că acest lucru nu se va întâmpla, dar nu putem ști care va fi starea lucrurilor într-o sector care este în continuare afectat de interesele anumitor oligarhi, iar lucrul acesta se simte în special când vedem aceste divergențe în interiorul domeniului justiției și a luptei anticorupție, între instituții care ar trebui să coopereze și să dialogheze în mod normal.

■ **Vă mulțumesc!**

Summit-ul CPE– reflecții privind semnificația strategică și beneficiile pentru securitatea și apărarea Republicii Moldova

Republica Moldova va găzdui cea de-a doua reuniune a Comunității Politice Europene (CPE) pe 1 iunie 2023, care va fi cel mai mare eveniment internațional organizat în cei aproape 32 de ani de independență a țării. Președintele Consiliului European, Charles Michel, atunci când a anunțat țara-gazdă a evenimentului, a spus că reuniunea „va avea drept scop promovarea păcii și apărarea intereselor comune ale Europei”. Evident, în corelație cu acest deziderat, există așteptări că evenimentul va presupune și implicații majore pentru Republica Moldova. Deja se conștientizează că miza acestui summit pentru R. Moldova ține de promovarea aspirațiilor noastre europene, dar și de angajamentul partenerilor noștri europeni în asigurarea securității țării din perspectiva economică și energetică în contextul necesității rezolvării problemei apărării în Europa.

Pentru a aspira însă la anumite beneficii în materie de securitate ca urmare a Summit-ului CPE la Chișinău (Summitul) este bine de cunoscută semnificația acesteia în general. Astfel, Comunitatea Politică Europeană este gândită, la inițiativa Franței, ca o platformă de cooperare politică și de securitate pe probleme de interes comun european politic a celor 27 de state membre ale Uniunii Europene cu 17 parteneri europeni, platformă lansată în luna mai 2022 ca rezultat al declanșării războiului Rusiei împotriva Ucrainei.

Prima reuniune a CPE a avut loc în octombrie la Praga (Cehia) și s-a axat pe probleme de energie și securitate. Cu toate acestea, CPE îi lipsește încă o focalizare clară și nu are încă o structură formală sau un secretariat, fapt ce-i permite să dezvolte și să stabilească pe viitor mai multe direcții ce țin nu numai de securitate, dar și de apărare. De aceea, acest forum ar putea deveni pentru Uniunea Europeană (UE) un instrument politic care să contribuie

la cadrul european comun de apărare, în care cadru deja sunt păreri precum că nu este vorba de a transforma CPE într-o organizație de apărare comună paneuropeană. Acest lucru nu ar fi productiv, deoarece unele țări care participă la CPE au relații de securitate foarte conflictuale (Armenia și Azerbaidjan; Grecia și Turcia), iar direcționarea bruscă a parcursului întregii organizații către apărare ar duce la rezistența din partea mai multor țări europene. Cu toate acestea, este apreciat faptul că UE ar putea să depună eforturi pentru crearea unei inițiative independente inspirată de amploarea CPE. Astfel, (i) dezvoltarea unui dialog informal de securitate la nivel european poate contribui la (ii) construirea unei potențiale coaliții preliminare care să includă membri non-UE și (iii) utilizarea politicii europene de securitate și apărare pentru a construi un discurs de apărare și a interacționa cu statele Politicii Europene de Vecinătate (PEV), Parteneriatului Estic și CPE pe probleme de securitate și apărare de interes comun. Aceasta

va permite discutarea problemelor de securitate și apărare mai frecvent ca un canal adițional dintre UE, pe de o parte, Georgia, Moldova și Ucraina, pe de altă parte.

Semnificații și direcții strategice

În acest cadru, nu putem neglija formatul CPE care poate fi abordată din mai multe perspective – „cine este invitat” și „cine nu este invitat” sau „cine este exclus”, – având semnificații strategice, dar și politice. În primul rând, excluderea Rusiei și a Belarusului demonstrează izolarea lor și arată unitatea europeană împotriva invaziei Rusiei în Ucraina. În al doilea rând, deși Statele Unite nu sunt invitate ca participant, aceasta nu semnifică distanțarea sau izolarea, ci evidențiază efortul europenilor de a-și asuma o responsabilitate sporită pentru gestionarea propriilor afaceri. În al treilea rând, CPE oferă un loc pentru instituțiile și membrii UE pentru a discuta problemele de securitate și economice cu vecinii europeni, inclusiv cu marile puteri militare precum Regatul Unit și Turcia și cu marii furnizori de energie precum Norvegia sau Azerbaidjan.

De altfel, *Busola strategică* (BS), viziunea strategică a UE, ilustrează faptul că zona de interes a UE este destul de extinsă și acoperă din Arctica până în Africa, de la Pacific până la Golf. Bruxelles-ul recunoaște că are nevoie de parteneri, parteneriate și scheme de cooperare pentru a face față riscurilor

și oportunităților cu care se confruntă europenii în acest domeniu larg de interes. Plus, implicațiile războiului din Ucraina, în special criza energetică, a accelerat nevoia de a avea acces și parteneriate cu producători și țări de transfer de energie alternativă. Prin urmare, CPE poate fi acceptată ca o extensie politică a viziunii generale trasate de BS.

În același timp, există anumite critici care susțin că CPE dublează alte formate, dar acest lucru este contestabil, deoarece Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) numără Rusia printre membrii săi. Plus, pornind de la început ca un forum pentru dialogul politic, OSCE este acum mai orientată spre misiuni pe teren, spre deosebire de reuniuni la nivel înalt pentru discuții pe teme politice mai ample. În același timp, CPE nu are scopul de a contesta rolul și misiunile NATO sau chiar ale Uniunii Europene în ceea ce privește securitatea și apărarea, neavând niciun plan de a include clauze de apărare reciprocă sau garanții de securitate colectivă.

În acest context de reflecții privind semnificația strategică a Comunității Politice Europene, putem evidenția și beneficiile pentru Republica Moldova din perspectiva securității și apărării în contextul Summit-ului ce urmează să se desfășoare la Chișinău. De fapt, așa cum s-a menționat anterior, CPE nu dublează activitățile UE, ci oferă un format pentru inițiative noi care vor răspunde la situații concrete în domeniul securității, făcând uz de instrumentele existente.

Atenție sporită asupra securității Republicii Moldova

Nu putem neglija că de la începutul agresiunii Rusiei în Ucraina, Uniunea Europeană a contribuit activ la consolidarea sectorului securității și apărării al Republicii Moldova. Pe de o parte, liderii Uniunii Europene înțelegeau că în cazul ocupării Ucrainei de către Rusia, următoarea țintă va fi Republica Moldova, iar aceasta aducea Federația Rusă la

frontierele UE și NATO în vecinătatea României. Pe de altă parte, până la invazia militară în Ucraina, au fost dezvoltate instrumente de consolidare a Politicii de Securitate și Apărare Comună a UE, inclusiv pe dimensiunea asistenței externe, care au permis intensificarea investițiilor în dezvoltarea sectorului de securitate și apărare al Republicii Moldova. De aceea, pe parcursul ultimei perioade, Uniunea Europeană prin instrumentele sale de finanțare externă, a sprijinit și instituțiile de forță precum Ministerul Apărării (MA) și Ministerul Afacerilor Interne (MAI).

MAI a fost și este asistat prioritar în domeniul migrației și azil, dar și în materie de apărare a frontierei. Asistența a fost de natură financiară, materială și sub formă de detașare a experților de la FRONTEX pentru consilierea, instruirea și cooperarea nemijlocită la punctele de trecere a frontierei și gestionarea fluxului de refugiați venit din Ucraina. Mai mult ca atât, în noiembrie 2022, a fost înființat un mecanism operațional denumit Centrul de securitate al Uniunii Europene pentru securitatea internă și gestionarea frontierei de stat a Republicii Moldova supranumit și HUB-ul UE pentru securitate. HUB-ul are rolul de a spori capacitatea subdiviziunilor MAI de a face față creșterii alarmante a crimelor transfrontaliere și a amenințărilor hibride, care au devenit mai numeroase și mai sofisticate de la începutul războiului din Ucraina.

Se merită de menționat că asistența UE pentru MAI a fost substanțială și până la războiul din Ucraina. UE a fost mereu susținătoarea dezvoltării unui stat de drept veritabil cu organe de drept dotate cu capacități necesare de a apăra ordinea publică, asigura securitatea frontierei de stat și de a răspunde situațiilor excepționale în diferite domenii. Respectiv, rezultatele Summit-ului ar contribui la intensificarea cadrului de cooperare existent în materie de securitate, energie, comerț și apărare cu UE, în general, precum și la nivel bilateral (cu țările membre UE) pe provocări comune. În același timp, acest Summit este o oportunitate extrem de valoroasă pentru R. Moldova pentru a arăta că este

un partener de încredere în parcursul său european.

Dacă să ne referim la sectorul de apărare, nu putem neglija faptul că în acest domeniu, inițial, UE și Republica Moldova au avut o cooperare foarte modestă. Aceasta a constat în participarea militarilor Moldoveni în misiunile UE de instruire pe continentul African (de ex. EUTM Mali, EUMAM în Republica Centrafricană). Totuși, militarii Armatei Naționale (AN) și personalul civil beneficiază de instruire desfășurată în cadrul Politicii de Securitate și Apărare Comună (PSAC) a Uniunii Europene a UE. În perioada 2014 – 2021, au fost detașați 9 experți naționali în cadrul misiunilor UE de gestionare a crizelor.

Finanțări europene în domeniul de apărare

Mai nou este faptul că în martie 2021 a fost înființat *Instrumentul European pentru Pace/ Facilități Europene pentru Pace (EPF)* pentru a finanța toate acțiunile Politicii externe și de securitate comună (PESC) în domeniile militar și de apărare, cu scopul de a preveni conflictele, de a menține pacea și de a consolida securitatea prin sporirea capacității statelor terțe în ceea ce privește apărarea. Odată cu lansarea EPF, a fost dat un nou impuls în domeniul apărării, totuși, EPF a fost gândit să contribuie la creșterea eficacității Acțiunii Externe a UE prin consolidarea capacităților operaționale de sprijinire a păcii și gestionarea fluxului de emigranți ilegali de pe continentul African. Totuși, EPF își propune să consolideze și capacitățile țărilor terțe și ale organizațiilor partenere în chestiuni militare și de apărare. Respectiv, în domeniul apărării, pentru anul 2021, Consiliul European a aprobat măsurile de asistență (7 milioane de euro) pentru R. Moldova, direcționate spre consolidarea capacităților medicale ale Armatei Naționale (AN) și creșterea capacităților genștilor. Însă în contextul invaziei militare în Ucraina, a fost nevoie ca UE să consolideze eficiența instrumentului financiar EPF, astfel UE a devenit și cel mai mare contribuitor la consolidarea capacității de apărare a

R. Moldova. Consiliul a adoptat în iunie 2022 o măsură de asistență în cadrul **EPF în valoare de 40 de milioane de euro** în beneficiul **Forțelor Armate ale R. Moldova**. Măsura de asistență contribuie la **consolidarea capacităților unităților de logistică, mobilitate, comandă și control, apărare cibernetică, recunoaștere aeriană fără pilot** (radar mobil de supraveghere cu rază lungă de acțiune la sol) și **comunicații tactice** ale AN ale Moldovei prin furnizarea de echipamente neletale, provizii și servicii relevante, inclusiv instruirea legată de echipament.

Așteptări pe linie de modernizare a sectorului de apărare

Astfel, așteptările Republicii Moldova în domeniul apărării, după CPE 2023 este, evident, continuarea cooperării în materie de securitate și apărare, precum și consolidarea suportului politic în mărirea sprijinului financiar pentru dezvoltarea capabilităților militare necesare. Totodată, mecanismele internaționale și instituționale ale UE pentru aprobarea sprijinului financiar, procedura de achiziție a echipamentelor militare și livrarea lor este un proces de regulă birocratizat și lung. Astfel simplificarea procedurilor și reducerea timpului de livrare a capabilităților necesare ar fi un lucru foarte benefic pentru AN. Un aspect important care ar fi de discutat pentru a sprijini domeniul apărării se referă la posibilitatea ca fondurile UE să fie conectate la unele programe de înzestrare ale AN care sunt în derulare, dar care nu au finanțare suficientă din bugetul de stat. Acest mecanism ar scurta perioada necesară pentru livrarea sau operaționalizarea mai rapidă a unor capabilități militare critice.

Dincolo de efortul comun al instrumentelor UE de a spori reziliența Republicii Moldova, valoros este și faptul că abordarea UE în domeniul apărării este comprehensivă, fiind orientată și spre sporirea capacității de rezistență a întregii societăți. În acest sens Republica Moldova, a beneficiat de asistență financiară în domeniul securității energetice manifestată atât prin sprijinul direct al populației, cât și prin investițiile destinate pentru a identifica surse alternative de aprovizionare cu energie și asigurarea independenței energetice față de Rusia. În total, un calcul al investițiilor, care urmează să fie direcționate în Republica Moldova în următorii doi-trei ani pe domeniul energetic vor depăși 1,5 miliarde de euro. Iar subiectul protecției infrastructurii critice a Europei a fost pe agenda discuțiilor Summit-ului de la Praga, și presupunem că va fi discutat în continuare reieșind din necesitatea unei strategii comune în acest domeniu.

Mai mult, importanța unei abordări multidimensionale a Summit-ului este determinată și de faptul că la 24 aprilie 2023 a fost înființată Misiunea de parteneriat a Uniunii Europene în R. Moldova (EUPM Moldova) de către Consiliul Uniunii Europene. EUPM Moldova a fost înființată în cadrul Politicii de Securitate și Apărare Comună. Obiectivul acestei misiuni civile este de a spori reziliența sectorului de securitate al țării în domeniul gestionării crizelor și al amenințărilor hibride, inclusiv al securității cibernetică și al contracarării manipulării și interferenței informațiilor străine. De asemenea, misiunea va oferi consultanță strategică cu privire la dezvoltarea strategiilor și politicilor și va identifica nevoile de consolidare

a capacităților de avertizare timpurie, detectare, identificare, atribuire a amenințărilor și răspuns la amenințările hibride. În plus, EUPM Moldova va implementa proiecte în aceste domenii. De aici și așteptările autorităților Republicii Moldova privind dezvoltarea unor pași concreți pentru consolidarea securității cibernetică cu asistența UE, dar și ca urmare a Summit-ului. Securitatea cibernetică reprezintă un al pilon de bază pentru consolidarea sectorului de securitate și apărare a Republicii Moldova, mai ales că la 2 mai 2023, a fost adoptată cu sprijinul UE Legea privind securitatea cibernetică a Republicii Moldova. Legea are drept scop îmbunătățirea rezilienței la amenințările hibride și creșterea rezistenței cibernetică a organizațiilor din sectorul public și a infrastructurii critice din țară.

Astfel, sprijinul UE pentru sectorul de securitate și apărare nu este posibil fără instrumente adecvate de dezvoltate, dar și fără existența unui dialog politic constant, atât cu reprezentanții instituțiilor UE pe teritoriul Republicii Moldova, cât și prin intermediul unor platforme precum CPE. Platforma, care oferă țării acces la o gamă largă de lideri europeni, precum marile puteri militare - Regatul Unit și Turcia, sau marii furnizori de energie - Azerbaidjan sau Norvegia, sau la experiența colegilor din Balcanii de Vest, care aderă la UE. Prin urmare, Summit-ul reprezintă cadrul necesar pentru ca Republica Moldova să învețe despre pozițiile și raționamentele diferitelor țări, să pledeze pentru nevoile sale de apărare, dar să dezvolte inițiative comune în domenii de interes comun, cum ar fi schimbările climatice, dezvoltarea inteligenței artificiale, sustenabilitatea energetică, migrația sau cercetare și inovare.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).